

Rozdział pierwszy

Czym jest ordynacja wyborcza?

A. Obecny system

Wybory są sposobem, w jaki obywatele wybierają swoich przedstawicieli.

Aby wybory mogły przebiegać w sposób uporządkowany i jednakowy dla wszystkich, muszą opierać się na określonych zasadach.

Zbiór tych zasad nazywamy ordynacją wyborczą.

Ordynacja wyborcza określa sposób przeprowadzania wyborów.

To ona wyznacza reguły, według których odbywa się cały proces wyborczy.

Nie wskazuje, kto zostanie wybrany.

Określa wyłącznie zasady, według których przedstawiciele są wybierani.

To właśnie od tych zasad zależy, w jaki sposób głosy obywateli przekładają się na wynik wyborów.

Dlatego ordynacja wyborcza jest jednym z najważniejszych elementów systemu wyborczego.

W Polsce podstawowe zasady wyborów określa Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.

Natomiast szczegółowe rozwiązania dotyczące przeprowadzania wyborów zawiera Kodeks wyborczy.

To te przepisy tworzą obowiązującą obecnie ordynację wyborczą.

B. Propozycja Wszyscy WON

Według założeń Manifestu Wszyscy WON ordynacja wyborcza powinna przede wszystkim służyć obywatelom.

Jej zadaniem powinno być stworzenie takich zasad wyborów, które zapewnią obywatelom rzeczywisty wpływ na wybór swoich przedstawicieli.

Powinna być prosta, przejrzysta i zrozumiała dla każdego.

Każdy obywatel powinien rozumieć, na jakich zasadach wybierani są przedstawiciele oraz w jaki sposób jego głos wpływa na wynik wyborów.

Ordynacja wyborcza powinna budować zaufanie do procesu wyborczego.

Powinna wzmacniać odpowiedzialność przedstawicieli wobec obywateli oraz zapewniać, że zasady wyborów są jasne, równe i jednakowe dla wszystkich.

To właśnie temu celowi powinny być podporządkowane wszystkie rozwiązania zawarte w nowej ordynacji wyborczej.

Rozdział drugi

Czynne prawo wyborcze

A. Obecny system

Czynne prawo wyborcze oznacza prawo do oddania głosu w wyborach.

To właśnie ono określa, kto może uczestniczyć w wyborach jako wyborca.

W Polsce zasady korzystania z czynnego prawa wyborczego określają przede wszystkim Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej oraz Kodeks wyborczy.

W wyborach do Sejmu i w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej prawo głosu przysługuje obywatelom polskim, którzy najpóźniej w dniu głosowania ukończyli osiemnaście lat oraz nie zostali pozbawieni praw publicznych, praw wyborczych ani nie zostali ubezwłasnowolnieni na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

W zależności od rodzaju wyborów obowiązujące przepisy mogą przewidywać również inne zasady uczestnictwa w głosowaniu.

To właśnie czynne prawo wyborcze określa, kto uczestniczy w wyborze przedstawicieli.

Dlatego zasady jego przyznawania mają bezpośredni wpływ na skład organów wybieranych w wyborach.

B. Propozycja Wszyscy WON

Według założeń Manifestu Wszyscy WON czynne prawo wyborcze powinno przysługiwać wyłącznie obywatelom polskim.

Osoby posiadające obywatelstwo polskie od urodzenia, wynikające z pochodzenia od obywateli polskich, powinny korzystać z czynnego prawa wyborczego na jednakowych zasadach, niezależnie od tego, czy urodziły się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czy poza jej granicami.

Jeżeli jednak osoba posiadająca obywatelstwo polskie od urodzenia przez całe życie mieszkała poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej i nie posługuje się językiem polskim w stopniu umożliwiającym swobodne i świadome uczestnictwo w życiu publicznym,

powinna przed uzyskaniem czynnego prawa wyborczego wykazać znajomość języka polskiego.

Osoby, które nabyły obywatelstwo polskie w późniejszym okresie życia, powinny uzyskać czynne prawo wyborcze dopiero po spełnieniu wszystkich dodatkowych warunków określonych dla tej grupy.

Warunki te powinny obejmować odpowiednio długi okres posiadania obywatelstwa polskiego, odpowiednio długi okres stałego i nieprzerwanego zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wykazanie znajomości języka polskiego na poziomie umożliwiającym swobodne posługiwanie się nim i świadome uczestnictwo w życiu publicznym.

Celem tych rozwiązań jest zapewnienie, aby o sprawach Rzeczypospolitej Polskiej decydowali obywatele trwale związani z państwem, jego społeczeństwem, kulturą oraz językiem.

Szczegółowe zasady nabywania czynnego prawa wyborczego powinny być jednoznaczne, przejrzyste oraz jednakowe dla wszystkich osób znajdujących się w takiej samej sytuacji prawnej.

Rozdział trzeci

Bierne prawo wyborcze

A. Obecny system

Bierne prawo wyborcze oznacza prawo do kandydowania w wyborach.

To właśnie ono określa, kto może ubiegać się o wybór na stanowisko publiczne.

W Polsce zasady korzystania z biernego prawa wyborczego określają przede wszystkim Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej oraz Kodeks wyborczy.

Warunki korzystania z biernego prawa wyborczego różnią się w zależności od rodzaju wyborów.

Przepisy określają między innymi wymagany wiek kandydata, posiadanie czynnego prawa wyborczego oraz inne warunki, które należy spełnić, aby móc kandydować.

To właśnie bierne prawo wyborcze określa, kto może ubiegać się o mandat przedstawiciela obywateli.

Dlatego zasady jego przyznawania mają bezpośredni wpływ na to, spośród jakich osób obywatele mogą dokonywać wyboru swoich przedstawicieli.

B. Propozycja Wszyscy WON

Według założeń Manifestu Wszyscy WON bierne prawo wyborcze powinno przysługiwać wyłącznie obywatelom polskim posiadającym obywatelstwo polskie od urodzenia, wynikające z pochodzenia od obywateli polskich.

Samo nabycie obywatelstwa polskiego w późniejszym okresie życia nie powinno stanowić podstawy do uzyskania biernego prawa wyborczego.

Prawo kandydowania powinno przysługiwać wyłącznie osobom posiadającym polskie pochodzenie. Szczegółowe warunki potwierdzające to pochodzenie powinny zostać określone w dalszej części projektu.

Kandydat powinien być trwale związany z Rzeczpospolitą Polską oraz ze społecznością, którą zamierza reprezentować.

Powinien znać jej potrzeby, rozumieć lokalne problemy oraz cieszyć się zaufaniem mieszkańców.

Samo spełnienie wymagań formalnych nie powinno być wystarczające do ubiegania się o funkcję publiczną.

Kandydat powinien cieszyć się zaufaniem społeczności, którą chce reprezentować.

Prawo kandydowania powinno przysługiwać wyłącznie osobom gotowym ponosić odpowiedzialność za podejmowane decyzje i działać przede wszystkim w interesie obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Celem tych rozwiązań jest zapewnienie, aby funkcje publiczne mogły pełnić osoby trwale związane z Polską, jej społeczeństwem oraz posiadające polskie pochodzenie.

Szczegółowe warunki korzystania z biernego prawa wyborczego powinny zostać określone w sposób jednoznaczny i zapewniać, że prawo kandydowania przysługuje wyłącznie osobom spełniającym wszystkie wymagania przyjęte w nowym modelu ordynacji wyborczej.

Rozdział czwarty

Wyłanianie kandydatów

A. Obecny system

Wyłanianie kandydatów jest jednym z najważniejszych elementów ordynacji wyborczej.

To właśnie na tym etapie decyduje się, spośród jakich osób obywatele będą mogli dokonać wyboru.

Obowiązujące przepisy określają, kto może zgłaszać kandydatów oraz jakie warunki należy spełnić, aby kandydatura mogła zostać zarejestrowana.

Dopiero spośród zarejestrowanych kandydatów obywatele dokonują wyboru podczas głosowania.

Sposób wyłaniania kandydatów ma bezpośredni wpływ na to, jakie osoby mogą ubiegać się o mandat przedstawiciela obywateli.

Dlatego jest to jeden z najważniejszych elementów całego procesu wyborczego.

B. Propozycja Wszyscy WON

Według założeń Manifestu Wszyscy WON każda osoba posiadająca bierne prawo wyborcze powinna mieć możliwość samodzielnego zgłoszenia swojej kandydatury.

Jednocześnie lokalna społeczność powinna mieć prawo wyłonienia i poparcia jednego lub większej liczby kandydatów, jeżeli uzna to za zasadne.

Obywatele nie powinni być ograniczani wyłącznie do kandydatów zgłoszonych przez określone środowiska lub grupy.

Każda osoba posiadająca bierne prawo wyborcze powinna mieć możliwość ubiegania się o mandat przedstawiciela.

Kandydaci wyłonieni i poparci przez lokalną społeczność powinni posiadać takie samo prawo udziału w wyborach jak kandydaci zgłaszający swoją kandydaturę samodzielnie.

Wyłonienie kandydatów przez lokalną społeczność nie ogranicza prawa innych osób do kandydowania.

Jego celem jest wskazanie mieszkańcom osób, które cieszą się największym zaufaniem lokalnej społeczności i które mieszkańcy uznają za najlepszych przedstawicieli swoich spraw.

Takie rozwiązanie zwiększa wpływ mieszkańców na wyłanianie kandydatów jeszcze przed właściwymi wyborami, pozostawiając jednocześnie każdemu pełną wolność kandydowania.

Ostateczną decyzję o wyborze przedstawiciela zawsze podejmują obywatele w głosowaniu.

Celem takiego rozwiązania jest stworzenie systemu, który łączy pełną wolność kandydowania z rzeczywistym wpływem lokalnych społeczności na wyłanianie kandydatów oraz wzmacnia zaufanie pomiędzy mieszkańcami a osobami ubiegającymi się o ich mandat.

Rozdział piąty

Okręgi wyborcze

A. Obecny system

Okręgi wyborcze są obszarami, z których wybierani są przedstawiciele obywateli. To właśnie okręgi wyborcze określają, z jakiego obszaru kandydaci ubiegają się o mandat oraz którzy wyborcy mogą oddać na nich głos.

W wyborach do Sejmu Polska została podzielona na czterdzieści jeden okręgów wyborczych. Podział ten wynika z obowiązujących przepisów prawa i nie odpowiada podstawowemu podziałowi administracyjnemu kraju na powiaty.

Każdy okręg obejmuje kilka powiatów, a niekiedy również części różnych powiatów. W rezultacie jeden okręg wyborczy skupia wiele lokalnych społeczności o różnych potrzebach i problemach.

Obowiązujące zasady dotyczące okręgów wyborczych określają przede wszystkim Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej oraz Kodeks wyborczy.

Ponieważ kandydaci ubiegają się o mandat w dużych okręgach obejmujących wiele powiatów, nie są przypisani do jednej konkretnej lokalnej społeczności.

Oznacza to, że po uzyskaniu mandatu nie odpowiadają bezpośrednio przed mieszkańcami jednego powiatu, lecz reprezentują znacznie większy obszar.

W efekcie głównym celem staje się zdobycie mandatu w dużym okręgu wyborczym, a odpowiedzialność za sprawy jednej konkretnej społeczności lokalnej jest mniej bezpośrednia.

Dlatego sposób tworzenia okręgów wyborczych jest jednym z najważniejszych elementów ordynacji wyborczej.

B. Propozycja Wszyscy WON

Podstawowym okręgiem wyborczym powinien być powiat.

Każdy powiat powinien stanowić odrębny okręg wyborczy i posiadać własnego przedstawiciela wybieranego przez mieszkańców tego powiatu.

Powiat jest naturalną wspólnotą lokalną, w której mieszkańcy żyją, pracują, prowadzą działalność gospodarczą, korzystają z tych samych instytucji publicznych oraz na co dzień mierzą się z podobnymi problemami.

Dzięki temu przedstawiciel może dobrze znać potrzeby mieszkańców oraz skuteczniej reprezentować ich interesy.

Kandydat powinien ubiegać się o mandat wyłącznie w powiecie, z którym jest rzeczywiście związany oraz którego mieszkańców zamierza reprezentować.

Jeden przedstawiciel powinien reprezentować wyłącznie jeden powiat i odpowiadać przede wszystkim przed jego mieszkańcami.

Dzięki temu mieszkańcy dokładnie wiedzą, kto reprezentuje ich sprawy, a przedstawiciel wie, przed kim odpowiada za swoją działalność.

Każdy mieszkaniec powinien bez żadnych wątpliwości wiedzieć, kto jest przedstawicielem jego powiatu oraz do kogo może zwrócić się w sprawach dotyczących swojej lokalnej społeczności.

Takie rozwiązanie zwiększa odpowiedzialność przedstawiciela wobec mieszkańców, ponieważ to właśnie oni mogą na bieżąco oceniać jego działalność oraz podejmowane decyzje.

Celem takiego rozwiązania jest stworzenie systemu, w którym przedstawiciel koncentruje się przede wszystkim na reprezentowaniu mieszkańców swojego powiatu oraz skutecznym rozwiązywaniu problemów lokalnej społeczności. Okręgi wyborcze powinny być tworzone w sposób prosty, przejrzysty i jednakowy dla całego kraju, tak aby każdy obywatel wiedział, kto jest jego przedstawicielem oraz kto ponosi odpowiedzialność za reprezentowanie jego społeczności.

Rozdział szósty

Głosowanie

A. Obecny system

Proces wyborczy rozpoczyna się od kampanii wyborczej, podczas której kandydaci oraz komitety wyborcze prezentują swoje programy i starają się przekonać obywateli do oddania na nich głosu.

Na określony czas przed rozpoczęciem głosowania rozpoczyna się cisza wyborcza, podczas której obowiązujące przepisy ograniczają prowadzenie agitacji wyborczej oraz publikowanie wyników sondaży wyborczych.

Po zakończeniu kampanii wyborczej oraz rozpoczęciu ciszy wyborczej następuje dzień głosowania.

Głosowanie jest najważniejszym elementem procesu wyborczego, ponieważ to właśnie w jego trakcie obywatele oddają głosy na wybranych kandydatów.

Obowiązujące zasady głosowania określają przede wszystkim Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej oraz Kodeks wyborczy.

Wybory odbywają się w terminie wyznaczonym zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Głosowanie przeprowadzane jest w jednym dniu oraz w godzinach określonych przez obowiązujące przepisy.

Po upływie wyznaczonej godziny lokale wyborcze zostają zamknięte dla nowych wyborców. Osoby, które przed tą godziną przybyły do lokalu wyborczego i oczekują na oddanie głosu, zachowują prawo do udziału w głosowaniu.

Większość obywateli oddaje głos osobiście w lokalu wyborczym właściwym dla swojego miejsca zamieszkania.

Przed wydaniem karty do głosowania komisja wyborcza potwierdza tożsamość wyborcy zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Głosowanie jest tajne, co oznacza, że sposób oddania głosu przez wyborcę nie powinien być możliwy do ustalenia przez inne osoby.

Obowiązujące przepisy przewidują również możliwość oddania głosu poza miejscem stałego zamieszkania, między innymi za granicą, na polskich statkach morskich oraz w innych przypadkach określonych w przepisach prawa.

Możliwość głosowania na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania poza miejscem stałego zamieszkania budzi wątpliwości dotyczące pełnej szczelności systemu wyborczego.

Wątpliwości wynikają z tego, że osoba posiadająca takie uprawnienie może oddać głos w innym obwodzie głosowania niż ten właściwy dla miejsca jej zamieszkania. Rodzi to pytania o to, czy obowiązujące rozwiązania w każdym przypadku skutecznie wykluczają możliwość wielokrotnej próby oddania głosu przez tę samą osobę.

Każdy wyborca może oddać tylko jeden głos.

Po oddaniu głosu nie ma możliwości jego zmiany ani ponownego głosowania.

Po zakończeniu głosowania oraz oddaniu głosu przez wszystkich uprawnionych wyborców rozpoczynają się dalsze czynności związane z ustalaniem wyników wyborów zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Dlatego sposób organizacji głosowania ma bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo, wiarygodność oraz zaufanie obywateli do całego procesu

wyborczego.

B. Propozycja Wszyscy WON

Proces wyborczy powinien rozpoczynać się od kampanii wyborczej prowadzonej na jednakowych zasadach dla wszystkich kandydatów.

Kampania wyborcza nie powinna opierać się na płatnych reklamach, billboardach, płatnej promocji w mediach ani innych odpłatnych formach promocji. Kandydaci powinni zdobywać poparcie obywateli dzięki swojej dotychczasowej działalności, kompetencjom, wiarygodności oraz zaufaniu, jakim obdarza ich lokalna społeczność.

Cisza wyborcza nie powinna obowiązywać. Obywatele powinni mieć możliwość zapoznawania się z informacjami dotyczącymi kandydatów aż do zakończenia głosowania.

Wybory powinny odbywać się w terminie określonym zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Głosowanie powinno trwać dłużej niż jeden dzień, aby każdy obywatel miał wystarczająco dużo czasu na oddanie głosu.

Każdy obywatel powinien mieć możliwość wyboru pomiędzy głosowaniem elektronicznym a osobistym przez cały okres głosowania.

Głosowanie osobiste powinno odbywać się w punktach głosowania zorganizowanych w budynkach administracji publicznej.

Punkty głosowania powinny być dostępne przez cały okres głosowania w godzinach zapewniających obywatelom realną możliwość oddania głosu, również poza standardowymi godzinami pracy urzędów, jeżeli będzie to konieczne.

Organizacja pracy punktów głosowania powinna opierać się przede wszystkim na istniejącej administracji publicznej. W razie potrzeby możliwe powinno być wprowadzenie pracy zmianowej lub dyżurów, bez konieczności tworzenia tysięcy tymczasowych lokali wyborczych.

Wykorzystanie istniejącej infrastruktury administracji publicznej oraz głosowania elektronicznego pozwala znacząco ograniczyć koszty organizacji wyborów.

Każdy obywatel powinien mieć możliwość oddania głosu z dowolnego miejsca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poza jej granicami, bez konieczności uzyskiwania dodatkowych zaświadczeń lub zmiany miejsca głosowania.

Potwierdzenie tożsamości obywatela powinno odbywać się z wykorzystaniem nowoczesnego dokumentu tożsamości wyposażonego w bezpieczną warstwę elektroniczną oraz dodatkowych metod uwierzytelnienia zapewniających jednoznaczne potwierdzenie tożsamości.

System głosowania powinien weryfikować autentyczność dokumentu tożsamości, jego ważność oraz to, czy jego właściciel posiada czynne prawo wyborcze.

Po oddaniu głosu system powinien odnotować wykorzystanie prawa głosu przez danego obywatela, uniemożliwiając ponowne oddanie głosu przez tę samą osobę.

System powinien uniemożliwiać wykorzystanie nieistniejących lub sfałszowanych dokumentów tożsamości oraz stosować zabezpieczenia ograniczające możliwość oddania głosu przez osobę nieuprawnioną.

System głosowania powinien zapewniać ciągłość działania oraz posiadać rozwiązania umożliwiające bezpieczne kontynuowanie głosowania w przypadku awarii lub innych nieprzewidzianych zdarzeń.

Sposób głosowania powinien być dostosowany do potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, tak aby każdy obywatel mógł samodzielnie skorzystać z prawa wyborczego.

Jednocześnie system powinien gwarantować pełną tajność głosowania, tak aby możliwe było potwierdzenie faktu oddania głosu bez możliwości ustalenia treści oddanego głosu.

Po zakończeniu głosowania system powinien automatycznie zakończyć możliwość oddawania głosów oraz przekazać dane do dalszych czynności związanych z ustalaniem wyników wyborów.

Celem takiego rozwiązania jest stworzenie prostego, bezpiecznego, przejrzystego i powszechnie dostępnego systemu głosowania, który zapewnia wszystkim obywatelom równe możliwości udziału w wyborach, znacząco ogranicza koszty ich organizacji oraz nie budzi wątpliwości co do swojej wiarygodności.

Rozdział siódmy

Liczenie głosów

A. Obecny system

Po zakończeniu głosowania komisja wyborcza zamyka lokal wyborczy i przystępuje do czynności związanych z ustaleniem wyników głosowania.

W pierwszej kolejności zabezpieczana jest urna wyborcza oraz dokumentacja związana z przebiegiem głosowania.

Następnie komisja ustala liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania, na podstawie spisu wyborców oraz prowadzonej dokumentacji.

Po otwarciu urny komisja liczy wszystkie znajdujące się w niej karty do głosowania.

Liczba kart wyjętych z urny jest porównywana z liczbą kart wydanych wyborcom. W przypadku stwierdzenia różnic komisja ponownie weryfikuje liczbę kart oraz dokumentację wyborczą w celu ustalenia przyczyny rozbieżności. Jeżeli mimo ponownej weryfikacji różnicy nie uda się jej wyjaśnić, zostaje ona opisana w protokole i przekazana wraz z dokumentacją zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Następnie komisja dokonuje oceny każdej karty do głosowania zgodnie z obowiązującymi przepisami, ustalając, które głosy są ważne, a które nieważne. Oceny tej dokonuje obwodowa komisja wyborcza.

Po oddzieleniu głosów ważnych od nieważnych komisja ustala ich liczbę, a następnie liczy głosy oddane na poszczególnych kandydatów lub listy wyborcze.

Po zakończeniu liczenia wszystkie wyniki są ponownie sprawdzane oraz porównywane z wcześniej ustalonymi danymi w celu wykrycia ewentualnych rozbieżności. W przypadku powstania wątpliwości komisja może ponownie przeliczyć karty do głosowania lub głosy przed zakończeniem swoich prac.

Następnie komisja sporządza protokół zawierający wyniki głosowania oraz wszystkie informacje wymagane przez obowiązujące przepisy.

Protokół podpisywany jest przez członków komisji wyborczej.

Po sporządzeniu i podpisaniu protokołu komisja podaje wyniki głosowania w swoim obwodzie do publicznej wiadomości poprzez wywieszenie protokołu w lokalu wyborczym.

Następnie wyniki przekazywane są zgodnie z obowiązującą procedurą do właściwej komisji wyższego szczebla oraz do systemu informatycznego wykorzystywanego w procesie ustalania wyników wyborów.

Na podstawie danych otrzymanych ze wszystkich obwodowych komisji wyborczych ustalane są zbiorcze wyniki wyborów.

Po zakończeniu wszystkich wymaganych czynności dokumentacja wyborcza oraz karty do głosowania są zabezpieczane i przechowywane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Obowiązujące przepisy określają również zasady obserwacji procesu liczenia głosów przez osoby posiadające odpowiednie uprawnienia.

Oficjalne wyniki wyborów ogłasza Państwowa Komisja Wyborcza po zakończeniu wszystkich wymaganych czynności oraz ustaleniu zbiorczych wyników głosowania.

Proces liczenia głosów opiera się w dużej mierze na ręcznej pracy członków komisji wyborczych. Oznacza to, że na poszczególnych etapach mogą wystąpić pomyłki lub nieprawidłowości wymagające wyjaśnienia zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Sposób liczenia głosów ma bezpośredni wpływ na wiarygodność wyników wyborów oraz zaufanie obywateli do całego procesu wyborczego.

B. Propozycja Wszyscy WON

Po zakończeniu głosowania system powinien automatycznie zakończyć możliwość oddawania głosów oraz rozpocząć proces ustalania wyników.

Głosy oddane elektronicznie oraz głosy oddane osobiście w urzędach powinny być zapisywane bezpośrednio w systemie.

Osobiste oddanie głosu powinno odbywać się przy wykorzystaniu specjalnie przygotowanego stanowiska do głosowania wyposażonego między innymi w ekran dotykowy.

Przed rozpoczęciem głosowania obywatel powinien potwierdzić swoją tożsamość zgodnie z obowiązującymi zasadami.

W razie potrzeby pracownik urzędu powinien wyjaśnić wyłącznie sposób obsługi urządzenia, bez możliwości poznania treści oddawanego głosu.

Przed ostatecznym zapisaniem głosu system powinien umożliwić obywatelowi sprawdzenie wybranej decyzji oraz jej ponowne potwierdzenie.

Po zatwierdzeniu głosu urządzenie powinno niezwłocznie przekazać go do centralnego systemu oraz usunąć ze swojej pamięci wszystkie dane związane z oddanym głosem.

Stanowisko do głosowania nie powinno przechowywać oddanych głosów po zakończeniu głosowania.

Po zakończeniu głosowania system powinien automatycznie ustalić wyniki głosowania.

Każda operacja wykonywana przez system powinna być rejestrowana w sposób umożliwiający późniejszą weryfikację jej prawidłowości.

Po oddaniu głosu każdy obywatel powinien otrzymać potwierdzenie zawierające jednorazowy numer identyfikacyjny oraz zakodowane potwierdzenie oddanego głosu.

W przypadku głosowania osobistego potwierdzenie powinno zostać wydrukowane.

W przypadku głosowania elektronicznego potwierdzenie powinno zostać przekazane wyłącznie osobie oddającej głos. Może to nastąpić na przykład za pośrednictwem poczty elektronicznej, aplikacji rządowej lub innego bezpiecznego środka komunikacji zapewniającego dostęp wyłącznie uprawnionemu obywatelowi.

Po zakończeniu głosowania każdy obywatel powinien mieć możliwość wpisania swojego jednorazowego numeru identyfikacyjnego na oficjalnej stronie internetowej lub sprawdzenia go w urzędzie.

System powinien wskazywać, czy głos został zapisany prawidłowo, czy wystąpiła niezgodność wymagająca poprawy.

Po zakończeniu wyborów powinien obowiązywać okres czterdziestu ośmiu godzin na sprawdzenie poprawności zapisanych głosów.

Jeżeli obywatel stwierdzi niezgodność pomiędzy otrzymanym potwierdzeniem a zapisem znajdującym się w systemie, powinien mieć możliwość samodzielnego przywrócenia prawidłowego zapisu głosu elektronicznie lub w urzędzie. Procedura ta nie może umożliwiać zmiany decyzji wyborcy ani oddania nowego głosu.

Może służyć wyłącznie do usunięcia ewentualnego błędu i przywrócenia zgodności pomiędzy potwierdzeniem otrzymanym przez obywatela a zapisem znajdującym się w systemie.

Każda taka korekta powinna zostać automatycznie zapisana w systemie wraz z datą i godziną jej wykonania oraz uwzględniona w aktualnych wynikach wyborów.

Do upływu czterdziestu ośmiu godzin od zakończenia głosowania wyniki publikowane na oficjalnej stronie internetowej powinny być na bieżąco aktualizowane o wszystkie prawidłowo zgłoszone i zatwierdzone korekty.

Po upływie czterdziestu ośmiu godzin możliwość dokonania korekty wygasa, a wyniki opublikowane przez system stają się ostatecznymi wynikami wyborów.

Wyniki z każdego punktu głosowania, każdej gminy, każdego powiatu, każdego województwa oraz wyniki ogólnokrajowe powinny zostać niezwłocznie opublikowane na oficjalnej stronie internetowej oraz udostępnione w urzędach administracji publicznej.

Każdy obywatel powinien mieć możliwość samodzielnego sprawdzenia poprawności opublikowanych wyników oraz porównania ich z wynikami z innych punktów głosowania i jednostek administracyjnych.

System powinien również publikować informacje o liczbie zgłoszonych korekt, liczbie korekt uwzględnionych oraz liczbie zgłoszeń odrzuconych wraz z ogólną informacją o przyczynach ich odrzucenia.

Każda korekta powinna zostać zapisana w historii systemu wraz z datą, godziną oraz przyczyną jej dokonania.

Po zakończeniu wyborów wszystkie wyniki, zestawienia oraz informacje statystyczne powinny pozostać publicznie dostępne w archiwum.

Awaria pojedynczego elementu systemu nie może uniemożliwiać przeprowadzenia wyborów ani prawidłowego ustalenia ich wyników.

System powinien być zaprojektowany w sposób uniemożliwiający zmianę wyników wyborów bez pozostawienia śladu możliwego do wykrycia podczas kontroli.

Rozwiązania techniczne powinny zapewniać bezpieczeństwo danych, odporność na awarie oraz ochronę przed próbami nieuprawnionej ingerencji.

Ustalenie wyników wyborów nie powinno kończyć wpływu obywateli na osoby wybrane do pełnienia funkcji publicznych. Zasady dalszej odpowiedzialności przedstawicieli wobec obywateli oraz możliwość zmiany decyzji przez obywateli zostały przedstawione w kolejnych rozdziałach.

Celem takiego rozwiązania jest stworzenie prostego, bezpiecznego, przejrzystego i w pełni weryfikowalnego procesu ustalania wyników wyborów, który buduje zaufanie obywateli do całego procesu wyborczego.

Rozdział ósmy

Przydział mandatów

A. Obecny system

Po zakończeniu liczenia głosów oraz ustaleniu wyników głosowania w poszczególnych okręgach wyborczych rozpoczyna się proces przydziału mandatów poselskich.

Mandaty poselskie nie są przydzielane bezpośrednio kandydatom, którzy uzyskali największą liczbę głosów, lecz odrębnie w każdym z czterdziestu jeden okręgów wyborczych.

Poszczególne okręgi wyborcze wybierają różną liczbę posłów. Liczba mandatów przypadających na każdy okręg jest ustalana zgodnie z obowiązującymi przepisami, z uwzględnieniem liczby mieszkańców.

W pierwszej kolejności ustala się, które komitety wyborcze przekroczyły wymagany próg wyborczy. Komitety, które nie przekroczyły tego progu, nie uczestniczą w podziale mandatów, a głosy oddane na nie nie są uwzględniane przy ich przydziale.

Następnie mandaty są rozdzielane pomiędzy komitety wyborcze z zastosowaniem metody d'Hondta, określonej w Kodeksie wyborczym.

Po ustaleniu liczby mandatów przypadających na poszczególne komitety określa się, którzy kandydaci z tych komitetów obejmują mandaty poselskie.

Mandaty otrzymują kandydaci z największą liczbą głosów w ramach swojego komitetu wyborczego, aż do wyczerpania liczby mandatów przypadających temu komitetowi.

Oznacza to, że o uzyskaniu mandatu nie decyduje wyłącznie liczba głosów oddanych na konkretnego kandydata. Znaczenie mają również próg wyborczy, wynik komitetu wyborczego oraz sposób podziału mandatów.

Może to prowadzić do sytuacji, w której kandydat z większą liczbą głosów nie otrzymuje mandatu, natomiast mandat uzyskuje kandydat z mniejszą liczbą głosów, startujący z innego komitetu wyborczego.

Po zakończeniu podziału mandatów Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza wyniki wyborów oraz listę osób wybranych do Sejmu.

Obowiązujący sposób przydziału mandatów jest wieloetapowy i opiera się na zasadach, które dla większości obywateli są trudne do samodzielnego zrozumienia i zweryfikowania.

Sposób podziału mandatów ma bezpośredni wpływ na skład Sejmu oraz reprezentację obywateli.

B. Propozycja Wszyscy WON

Po zakończeniu liczenia głosów mandat poselski automatycznie otrzymuje kandydat, który uzyskał największą liczbę głosów w swoim powiecie.

Każdy powiat stanowi jeden okręg wyborczy i wybiera jednego posła.

Każdy okręg wyborczy ma jeden mandat.

O przyznaniu mandatu decyduje wyłącznie liczba głosów oddanych przez mieszkańców danego powiatu.

System powinien uniemożliwiać oddanie nieprawidłowego lub nieważnego głosu. Przed ostatecznym zatwierdzeniem wyboru obywatel ma możliwość sprawdzenia

swojej decyzji i jej potwierdzenia.

Przy przydziale mandatów nie stosuje się progów wyborczych ani metod matematycznego przeliczania głosów na mandaty.

Każdy głos oddany przez obywatela ma jednakową wartość.

Ogólnokrajowa lista wybranych posłów powstaje poprzez połączenie wyników ze wszystkich powiatów.

Każdy mandat wynika bezpośrednio z decyzji mieszkańców danego powiatu.

Każdy obywatel może łatwo sprawdzić, kto otrzymał mandat w jego powiecie oraz z jaką liczbą głosów został wybrany.

Sposób przydziału mandatów jest prosty, przejrzysty oraz możliwy do samodzielnego zrozumienia i zweryfikowania przez każdego obywatela.

Celem takiego rozwiązania jest zapewnienie, aby mandat otrzymywał kandydat z największą liczbą głosów oddanych przez mieszkańców danego powiatu.

Rozdział 9

Mandat posła

Wyjaśniamy, czym jest mandat poselski, co oznacza według obecnych przepisów oraz komu poseł powinien służyć według propozycji Wszyscy WON.

A. Obecny system

Po ogłoszeniu wyników wyborów kandydaci, którzy uzyskali mandat poselski, stają się posłami na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. Aby wykonywać prawa i obowiązki posła, składają ślubowanie na pierwszym posiedzeniu Sejmu.

Mandat posła uprawnia do wykonywania funkcji posła przez okres kadencji Sejmu. Co do zasady trwa on do końca kadencji, chyba że wygaśnie wcześniej w przypadkach określonych w obowiązujących przepisach.

W tym czasie poseł uczestniczy w pracach Sejmu, bierze udział w głosowaniach oraz wykonuje prawa i obowiązki wynikające z obowiązujących przepisów.

Zgodnie z Konstytucją mandat posła ma charakter wolny. Oznacza to, że poseł nie jest związany instrukcjami swoich wyborców ani osób, które oddały na niego głos.

Podejmując decyzje, kieruje się własnym sumieniem i własną oceną sytuacji.

Po uzyskaniu mandatu poseł reprezentuje cały Naród, a nie tylko mieszkańców okręgu wyborczego, z którego został wybrany.

W obowiązującym systemie mieszkańcy nie mogą wydawać posłowi wiążących poleceń dotyczących sposobu wykonywania mandatu. Nie mogą również odebrać mu mandatu przed końcem kadencji wyłącznie dlatego, że utracili do niego zaufanie.

B. Propozycja Wszyscy WON

W propozycji Wszyscy WON mandat posła oznacza odpowiedzialność wobec mieszkańców powiatu, którzy powierzyli mu swój głos i zaufanie.

Posel reprezentuje przede wszystkim mieszkańców swojego powiatu. Wspólnie z pozostałymi posłami uczestniczy w tworzeniu prawa obowiązującego w całym kraju.

W sprawach, które zgodnie z nowym modelem są rozstrzygane przez mieszkańców w referendum, poseł ma obowiązek respektować ich decyzje. W pozostałych sprawach działa w najlepiej pojętym interesie mieszkańców swojego powiatu.

Posel ma obowiązek prowadzić biuro poselskie na terenie swojego powiatu, utrzymywać stały kontakt z mieszkańcami, przyjmować ich sprawy oraz pomagać im w kontaktach z administracją państwową i innymi instytucjami publicznymi.

Mandat nie jest przywilejem, lecz zobowiązaniem wobec mieszkańców. Posel przez całą kadencję odpowiada przed mieszkańcami swojego powiatu, a zasady jego odpowiedzialności oraz możliwość odwołania zostały przedstawione w kolejnych rozdziałach projektu nowej ordynacji wyborczej.

Rozdział 10

Odpowiedzialność posła

Wyjaśniamy, za co poseł odpowiada według obecnych przepisów oraz przed kim powinien odpowiadać według propozycji Wszyscy WON.

A. Obecny system

Po uzyskaniu mandatu poseł wykonuje swoje obowiązki przez całą kadencję Sejmu.

Poseł ponosi odpowiedzialność za naruszenie prawa na zasadach określonych w obowiązujących przepisach. W wykonywaniu mandatu korzysta również z immunitetu, który ma chronić niezależność wykonywania funkcji posła w przypadkach przewidzianych przez Konstytucję i ustawy.

Poseł odpowiada także za przestrzeganie zasad obowiązujących podczas prac Sejmu.

Zgodnie z Konstytucją poseł wykonuje mandat wolny. Oznacza to, że sam podejmuje decyzje i nie jest związany instrukcjami swoich wyborców.

W obowiązującym systemie mieszkańcy mogą zwracać się do posła ze swoimi sprawami i oczekiwaniami, jednak poseł nie ma obowiązku wykonywania ich postulatów ani stosowania się do ich instrukcji.

Odpowiedzialność posła wynika przede wszystkim z obowiązujących przepisów.

Mieszkańcy mogą ocenić jego działalność dopiero podczas kolejnych wyborów.

Obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości bieżącego rozliczania posła przez mieszkańców ani odebrania mu mandatu wyłącznie z powodu utraty zaufania.

B. Propozycja Wszyscy WON

W propozycji Wszyscy WON poseł przez całą kadencję odpowiada przede wszystkim przed mieszkańcami swojego powiatu.

Poseł ma obowiązek utrzymywać stały kontakt z mieszkańcami, prowadzić regularne dyżury w swoim biurze poselskim, przyjmować zgłaszane sprawy, poznawać potrzeby lokalnej społeczności oraz przedstawiać mieszkańcom informacje o swojej działalności.

Do obowiązków posła należy przedstawianie w Sejmie spraw, potrzeb, propozycji oraz stanowiska mieszkańców swojego powiatu. Poseł bierze udział w debatach i głosowaniach dotyczących tych spraw, reprezentując mieszkańców swojego powiatu.

Poseł ma obowiązek wyjaśniać mieszkańcom podejmowane działania, odpowiadać na ich pytania oraz informować o przebiegu prac i ich rezultatach.

Poseł może przedstawiać własne propozycje i rozwiązania oraz uczestniczyć w ich omawianiu. Jego zadaniem nie jest jednak zastępowanie obywateli w podejmowaniu najważniejszych decyzji, lecz rzetelne reprezentowanie mieszkańców oraz wykonywanie decyzji obywateli zgodnie z zasadami nowej ordynacji wyborczej.

Odpowiedzialność posła nie kończy się po wyborach. Trwa przez całą kadencję, dlatego mieszkańcy mają prawo na bieżąco oceniać sposób wykonywania przez niego mandatu, zadawać pytania oraz oczekiwać wyjaśnień dotyczących jego działalności.

W nowym modelu poseł jest przedstawicielem mieszkańców swojego powiatu. Decydujący głos w najważniejszych sprawach należy do obywateli. Jeżeli poseł utraci zaufanie mieszkańców, mogą oni uruchomić procedurę jego odwołania na zasadach opisanych w kolejnym rozdziale.

Rozdział 11

Odwołanie posła

Wyjaśniamy, czy mieszkańcy mogą odebrać mandat osobie, która utraciła ich zaufanie.

A. Obecny system

Po uzyskaniu mandatu poseł wykonuje swoją funkcję przez całą kadencję Sejmu. Obowiązujące przepisy przewidują przypadki, w których mandat posła może wygasnąć przed końcem kadencji. Są to sytuacje określone w Konstytucji i ustawach.

Mieszkańcy nie mogą jednak odwołać posła wyłącznie dlatego, że utracili do niego zaufanie, nie zgadzają się z jego działalnością lub uważają, że nie wywiązuje się ze swoich obowiązków.

Nawet jeżeli poseł przestanie utrzymywać kontakt z mieszkańcami, nie realizuje składanych obietnic lub utraci ich zaufanie, mieszkańcy nie mają możliwości odebrania mu mandatu.

Jeżeli istnieje podejrzenie popełnienia przestępstwa przez posła, zastosowanie mają

przepisy dotyczące odpowiedzialności karnej, w tym immunitetu poselskiego. W przypadkach przewidzianych przez prawo immunitet może zostać uchylony, a dalsze konsekwencje zależą od obowiązujących przepisów oraz prawomocnych orzeczeń sądu.

Jeżeli poseł nie spełnia oczekiwań swoich wyborców, mogą oni wyrazić swoją ocenę dopiero podczas kolejnych wyborów.

B. Propozycja Wszyscy WON

W propozycji Wszyscy WON mieszkańcy mają prawo odwołać posła, który utracił ich zaufanie.

Skoro mieszkańcy powierzają posłowi mandat, powinni również mieć prawo zdecydować, czy nadal chcą, aby ich reprezentował. Odpowiedzialność posła trwa przez całą kadencję i nie kończy się w dniu wyborów.

Podstawowym mechanizmem kontroli posła jest stały system aktualnego poparcia działający z wykorzystaniem tego samego systemu głosowania, który obowiązuje podczas wyborów, referendum oraz innych głosowań obywatelskich.

Aktualny poziom poparcia wszystkich kandydatów z danego powiatu jest przez całą kadencję widoczny w systemie głosowania oraz na stronie internetowej nowej ordynacji wyborczej. Widoczny jest wyłącznie poziom poparcia poszczególnych kandydatów.

Sposób głosowania obywateli pozostaje tajny, a każdy głosujący otrzymuje kody umożliwiające sprawdzenie, czy jego głos został prawidłowo uwzględniony.

Mieszkańcy mogą w każdej chwili zmienić swoje poparcie i przekazać je innemu kandydatowi z tego samego powiatu. Dzięki temu poziom poparcia wszystkich kandydatów jest stale aktualizowany i odzwierciedla rzeczywiste zaufanie mieszkańców.

Jeżeli aktualny poziom poparcia urzędującego posła spadnie poniżej poziomu poparcia innego kandydata z tego samego powiatu i utrzyma się na niższym poziomie przez określony czas, mandat posła wygasa. Mandat obejmuje kandydat wyłoniony zgodnie z zasadami nowej ordynacji wyborczej.

Niezależnie od stałego systemu aktualnego poparcia mieszkańcy mogą również wystąpić z inicjatywą przeprowadzenia referendum w sprawie odwołania posła. Referendum przeprowadza się po zebraniu wymaganej liczby głosów popierających jego przeprowadzenie. Odbywa się ono z wykorzystaniem tego samego systemu głosowania, który obowiązuje podczas wyborów oraz innych głosowań obywatelskich. O odwołaniu posła decyduje zwykła większość oddanych głosów.

Wniosek o przeprowadzenie referendum powinien zawierać uzasadnienie. Mieszkańcy mają prawo wiedzieć, z jakiego powodu proponowane jest odwołanie posła.

Odwołanie posła oznacza utratę prawa do reprezentowania mieszkańców swojego powiatu. Nie przesądza jednak o odpowiedzialności karnej ani o winie lub niewinności odwołanej osoby.

Jeżeli powodem odwołania są zarzuty dotyczące naruszenia prawa, sprawa podlega wyjaśnieniu zgodnie z obowiązującymi przepisami. O winie albo niewinności rozstrzyga wyłącznie sąd na podstawie prawomocnego wyroku.

Możliwość odwołania posła ma zapewnić, że przedstawicielem mieszkańców pozostaje osoba, która cieszy się ich zaufaniem oraz właściwie wykonuje powierzone jej obowiązki.

Decyzja o tym, kto reprezentuje mieszkańców powiatu przez całą kadencję, należy do mieszkańców tego powiatu.

Rozdział 12

Kontrola wyborów

Wyjaśniamy, jak zabezpieczyć wybory przed nadużyciami oraz w jaki sposób rozpatrywać protesty wyborcze.

A. Obecny system

Przebieg wyborów nadzorują organy wyborcze działające na podstawie obowiązujących przepisów.

Po zakończeniu głosowania sporządzana jest dokumentacja z przebiegu wyborów oraz ustalane są wyniki głosowania.

Jeżeli uczestnicy wyborów lub inne uprawnione osoby uznają, że podczas wyborów doszło do naruszenia przepisów, mogą wnieść protest wyborczy w przypadkach i na zasadach określonych w obowiązującym prawie.

Protesty wyborcze są rozpatrywane przez właściwe organy zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Jeżeli stwierdzone nieprawidłowości mogły mieć wpływ na wynik wyborów, obowiązujące przepisy przewidują możliwość podjęcia odpowiednich działań, w tym unieważnienia wyborów w całości lub w części, jeżeli wynika to z obowiązujących przepisów i prawomocnych rozstrzygnięć.

Większość obywateli nie ma jednak możliwości samodzielnego sprawdzenia, czy ich głos został prawidłowo uwzględniony podczas ustalania wyników wyborów.

B. Propozycja Wszyscy WON

W propozycji Wszyscy WON kontrola wyborów jest elementem całego systemu głosowania i trwa od rozpoczęcia głosowania do ogłoszenia ostatecznych wyników.

Każdy obywatel ma możliwość samodzielnego sprawdzenia, czy jego głos został prawidłowo uwzględniony, z wykorzystaniem kodów otrzymanych podczas głosowania.

Jednocześnie sposób głosowania każdego obywatela pozostaje tajny.

Wyniki głosowania, aktualny poziom poparcia kandydatów oraz inne informacje przewidziane nową ordynacją wyborczą są publikowane na oficjalnej stronie internetowej nowej ordynacji wyborczej. Dane zbiorcze są jawne i dostępne dla wszystkich obywateli, natomiast dane pozwalające ustalić sposób głosowania konkretnej osoby pozostają niejawne.

Oficjalna strona internetowa nowej ordynacji wyborczej jest publicznym systemem informacyjnym dostępnym dla wszystkich obywateli. Publikowane są na niej między

innymi informacje o wyborach i referendach, wyniki głosowań, aktualne poziomy poparcia kandydatów, informacje o zgłoszonych protestach wyborczych oraz wyniki ich rozpatrzenia. Wszystkie publikowane informacje muszą zapewniać pełną ochronę tajności głosowania oraz danych osobowych.

Każdy obywatel może samodzielnie porównać wyniki opublikowane w systemie z publicznie dostępnymi danymi oraz zgłosić zauważone nieprawidłowości.

Każdy obywatel ma prawo zgłosić podejrzenie naruszenia zasad głosowania lub ustalania wyników, jeżeli posiada informacje lub dowody wskazujące na możliwość wystąpienia nieprawidłowości.

Wszystkie zgłoszenia powinny zostać niezwłocznie sprawdzone przez właściwe organy.

Wyniki przeprowadzonego postępowania wraz z uzasadnieniem powinny zostać podane do publicznej wiadomości.

Jeżeli zostanie potwierdzone, że nieprawidłowości mogły mieć wpływ na wynik głosowania, przeprowadza się ponowne głosowanie lub podejmuje inne działania przewidziane w nowej ordynacji wyborczej.

System kontroli wyborów powinien być prosty, przejrzysty i możliwy do zweryfikowania przez obywateli. Jego zadaniem jest zapewnienie, aby każdy prawidłowo oddany głos został prawidłowo uwzględniony, a wyniki wyborów odzwierciedlały rzeczywistą decyzję mieszkańców.

Nowa ordynacja wyborcza opiera się na zasadzie maksymalnej przejrzystości działania

państwa przy jednoczesnym pełnym zachowaniu tajności głosowania obywateli. Celem kontroli wyborów jest ochrona prawa obywateli do uczciwych, przejrzystych i możliwych do zweryfikowania wyborów oraz budowanie zaufania do całego procesu wyborczego.